

הלכות תשובה פרק ז

א. הואיל ורשות כל אדם נתונה לו כמו שבארנו, ישתדל האדם לעשות תשובה ולנער בפיו מחטאיו, כדי שימית והוא בעל תשובה, כדי שיזכה לחיי העולם הבא.

ב. לעולם יראה אדם את עצמו כאלו הוא נוטה למות, ושמה ימות בשעתו ונמצא עומד בחטאיו; לפיכך ישוב מחטאיו מיד, ולא יאמר כשאזקין אשוב שמה ימות קדם שיזקין. הוא ששלמה אומר בחכמתו "בכל-עת, יהיו בגדיך לבנים" (קוהלת ט, ח).

ג. ואל תאמר שאין התשובה אלא מעברות שיש בהן מעשה, כגון זנות וגזל וגנבה. כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו, ולשוב מהן: מן הפעם, ומן האיבה, ומן הקנאה, ומן התחרות, ומן ההתל, ומרדיפת הממון והכבוד, ומרדיפת המאכלות, וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה. ואלו העוונות, קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרש. וכן הוא אומר "יעזב רשע דרכו, ואיש און מחשבתי" (ישעיהו נה, ז).

ד. אל ידמה בעל תשובה שהוא מרחק ממעלת הצדיקים, מפני העוונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא, וכאלו לא חטא מעולם; ולא עוד אלא ששכרו הרבה, שהרי טעם טעם החטא ופרש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים, מקום שבעלי תשובה עומדין בו, אין צדיקים גמורין יכולין לעמד בו: כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם, מפני שהן כובשין יצרם יתר מהן.

ה. כל הנביאים, כלן צונו על התשובה; ואין ישראל נגאלין, אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן, ומיד הן נגאלין, שנאמר "והיה כי-יבאו עליך כל-הדברים האלה, הברכה והקללה, אשר נתתי, לפניך; והשבת, אל-לבבך... ושבתי עד-ה' אלהיך... ושב ה' אלהיך את-שבותך...". (דברים ל, א-ג).

ו. גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר "שובה, ישראל, עד, ה' אלהיך" (הושע יד, ב), ונאמר "שבו עדי, נאם-ה'" (ראה יואל ב, יב; וראה עמוס ד, ו; עמוס ד, ח; עמוס ד, ט; עמוס ד, י; עמוס ד, יא), ונאמר "אם-תשוב ישראל נאם-ה' אלי, תשוב" (ירמיהו ד, א): כלומר אם תחזור בתשובה, בי תדבק.

ז. התשובה מקרבת את הרחוקים: אמש היה זה שנוי לפני המקום, משקץ ומרחק ותועבה; והיום הוא אהוב ונחמד, קרוב וידיד. וכן אתה מוצא שבלשון שהקדוש ברוך הוא מרחק את החטאים בה מקרב את השבים, בין יחיד בין רבים: שנאמר "והיה במקום אשר-יאמר להם, לא-עמי אתם, יאמר להם, בני אל-חי" (הושע ב, א), ונאמר ביכניה ברשעתו "כתבו את-האיש הזה ערירי...". (ירמיהו כב, ל), "אם-יהיה פניהו בן-יהויקים מלך יהודה, חותם על-יד ימיני" (ירמיהו כב, כד). וכיון ששב בגלותו נאמר בזרובבל בנו "ביום ההוא... אקחה זרובבל בן-שאלתיאל עבדי, נאם-ה', ושמתי, כחותם" (חגי' ב, כג).

ח. כמה מעלה מעלת התשובה: אמש היה זה מבדל מה'

אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר "עֲוֹנֹתֵיכֶם, הָיוּ מִבְּדָלִים, בֵּינֵכֶם, לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם" (ישעיהו נט,ב). צוּעֵק וְאִינוּ נֶעֱנָה, שֶׁנֶּאֱמַר "גַּם כִּי-תִרְבוּ תִפְלָה, אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ" (ישעיהו א,טו). וְעוֹשֶׂה מְצוּת וְטוֹרְפִין אוֹתָן בְּפָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר "מִי-בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם, רִמֹּס חֲצָרִי" (ישעיהו א,יב), "מִי גַם-בָּכֶם וַיִּסְגֹּר דְּלֹתֵיכֶם" (מלאכי א,י), "עֲלוּתֵיכֶם סָפוּ עַל-זִבְחֵיכֶם, וְאָכְלוּ בָשָׂר" (ירמיהו ז,כא). וְהַיּוֹם הוּא מְדַבֵּק בַּשְּׂכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאַתֶּם, הַדְּבָקִים, בַּה', אֱלֹהֵיכֶם" (דברים ד,ד). צוּעֵק וְנֶעֱנָה מִיד, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהָיָה טָרֶם-יִקְרָאוּ, וְאֲנִי אֶעֱנֶה" (ישעיהו סה,כד). וְעוֹשֶׂה מְצוּת וּמְקַבְּלִין אוֹתָן בְּנִחָה וְשִׂמְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי כָּבֹד, רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת-מַעֲשֵׂיךָ" (קוהלת ט,ט). וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׂמֵתָאִים לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "וְעָרְבָה, לָהּ, מְנַחַת יְהוּדָה, וִירוּשָׁלַם כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קְדָמֹנִית" (מלאכי ג,ד).

ז. בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה, דֹּרְכָן לַהֲיוֹת שְׂפָלִים וְעֲנֻיִם בְּיוֹתֵר: אִם חָרְפוּ אוֹתָן הַכְּסִילִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָאשׁוֹנִים, וְאָמְרוּ לָהֶן אֲמַשׁ הָיִיתָ עוֹשֶׂה כָךְ וְכָךְ, וְאֲמַשׁ הָיִיתָ אוֹמֵר כָךְ וְכָךְ אֶל יִרְגִּישׁוּ לָהֶן. אֲלֹא שׁוֹמְעִין וְשִׂמְחִין וְיוֹדְעִין, שֶׁזֶּה זְכוּת לָהֶן; וְשֶׁכָּל זֶמֶן שֶׁהֵן בּוֹשִׁין מַמַּעֲשֵׂיהֶם שֶׁעָבְרוּ וְנִכְלָמִין מֵהֶן, זְכוּתָן מְרֻבָּה וּמַעֲלָתָם מִתְגַּדֶּלֶת.

י. וְחֵטָא גָדוֹל הוּא לוֹמַר לְבַעַל תְּשׁוּבָה, זָכַר מַעֲשֵׂיךָ הָרָאשׁוֹנִים, אוֹ לְהַזְכִּירָם בְּפָנָיו כְּדִי לְבִישׁוֹ, אוֹ לְהַזְכִּיר דְּבָרִים וְעֲנִינִים הַדּוֹמִין לָהֶן כְּדִי לְהַזְכִּירוֹ מֵהָ עֲשָׂה. הַכֹּל אֲסוּר, וּמִזְהָר עָלָיו בְּכָלֵל הוֹנֵית דְּבָרִים, שֶׁהִזְהִירָה עָלֶיהָ תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת-עַמִּיתוֹ" (ויקרא כה,יז).